

Editör

Doç. Dr. Emine Koban

VERGİ HUKUKU

Yazarlar

Yrd.Doç.Dr. Engin Karabulut
Yrd.Doç.Dr. Nesrin Şalvarcı Türeli
Yrd.Doç.Dr.Ömer Alp
Yrd.Doç.Dr. Vacide Karaman
Yrd.Doç.Dr. Yusuf Kaçar
Av.Cansu Damla Burkhalter
H.Muhammet Kekeç
Av.Sibel Mutlucan Sayın
Tuba Bozokluoglu

Editör
Doç. Dr. Emine Koban
Vergi Hukuku

ISBN: 978-605-5044-36-7

Kitapta yer alan bölümlerin sorumluluğu yazarlarına aittir

1.Baskı 2014

Bu kitabın basım,yayın ve satış hakları Lisans Yayıncılığa aittir.Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri mekanik,elektronik veya başka yöntemlerle çoğaltılamaz basılamaz ve dağıtılamaz.

Lord Matbaası

Lisans Yayıncılık
Tahtakale Mah. Vişne Sokak No:31/B
Avcılar-İSTANBUL
e-posta : lisans@lisansyayincilik.com.tr
www.lisansyayincilik.com.tr

ÖNSÖZ

Ekonomik yapı içerisinde aktif olarak faaliyet gösteren ekonomik birimler için vergi ve vergilendirme süreci ile ilgili konuların bilinmesi, iş süreçlerinin doğru bir şekilde tamamlanmasında büyük önem taşımaktadır. Verginin bir tarafında devlet, diğer tarafında ise mükellef tanımında yer alan gerçek ve tüzel kişiler bulunmaktadır. Vergi hukuku da kişilerle devlet arasındaki vergi ilişkisinden doğan vergi ödevinin niteliğine, vergi borcunun doğması ve tahsiline ve ayrıca vergi borcunun sona ermesine ilişkin hususları düzenleyen kurallar bütünü olup, diğer hukuk dalları ile de yakın ilişki içerisinde yer almaktadır.

Maliye, Vergi, Vergi Uygulamaları ve İşletme ile ilgili Bölüm ve Programlarda öğrenim gören lisans ve ön lisans öğrencileri için özellikle vergi hukukunun temel esaslarını öğrenmek önemli ve gereklidir. Bu nedenle üniversitelerin ilgili bölümlerinde Vergi Hukuku dersi ağırlıklı olarak ders programlarında yer almaktadır. Öğrencilerin eğitimleri sırasında edindikleri bilgilerin, mezuniyetlerinden sonra iş hayatına adım attıklarında onlara temel rehber olduğu malumunuzdur. Bu bilgilerin edinilmesinde ise ders kitaplarının önemi yadsınamaz.

Vergi Hukuku kitabımızın hazırlanmasındaki başlıca amacımız da, öncelikle Meslek Yüksek Okullarının ilgili programlarında “Vergi Hukuku” dersini alan öğrenciler olmak üzere yanı sıra diğer bölümlerde öğrenim gören ve bu konuda bilgi edinmek isteyen öğrencilere ve ayrıca bu alanda çalışan meslek mensupları ile diğer ilgili kişilere, vergi hukukunun temel esasları, vergileme tekniği ve uygulamaları konusunda ihtiyaç duyacakları bilgileri bir bütünlük içerisinde sunmak ve yararlı olmaktır.

Sekiz Bölümden oluşan kitabın her bir bölümü bu konuda ders veren akademisyenler ve bu alanda çalışan hukukçular tarafından hazırlanmış olup, kitap derleme içeriğindedir. Kitabın bölüm yazarları kendilerine ait başlıktaki konuları azami titizlik ve dikkatle açıklamaya gayret göstermişler ve tarafımda da kitabın sistematigi ve bölümlere ilişkin düzeltmeler konusuna gerekli özen gösterilmiştir. Ancak kitabımızın bu ilk baskısında hata ve eksiklikler olması halinde, meslektaşlarımızın ve öğrencilerimizin yapıcı eleştirisi ve uyarılarından memnuniyet duyacağımızı da belirtiriz.

Kitabın hazırlanmasında büyük emeği olan öncelikle bölüm yazarlarına ve kitabın basımını yaparak okuyucular ile buluşmasını sağlayan Lisans Yayıncılık ailesine ve kitabın okurlarına teşekkürlerimi ifade ederim.

Kitabın öğrencilere ve bu konuda bilgi ihtiyacı olan diğer okurlarımıza yararlı olması dileğimizdir.

İstanbul,2014

Doç. Dr. Emine KOBAN

Editör

İÇİNDEKİLER

Önsöz

III

Bölüm 1

TEMEL KAVRAMLAR

1.1. Verginin Tanımı	11
1.2. Vergi Hukukunun Konusu	12
1.3. Vergi Hukukunun Kapsamı	15
1.4. Vergi Hukukunun Hukuk Sistemi İçindeki Yeri	15
1.4.1. Hukukun Sınıflandırılması	16
1.4.2. Vergi Hukukunun Bağımsızlığı	16
1.5. Vergi Hukukunun Diğer Hukuk Dallarıyla İlişkisi	17
1.5.1. Anayasa Hukuku ile İlişkisi	18
1.5.2. İdare Hukuku ile İlişkisi	18
1.5.3. Uluslararası Hukuk ile İlişkisi	19
1.5.4. Ceza Hukuku ile İlişkisi	20
1.5.5. Özel Hukuk ile İlişkisi	20
1.6. Vergi Hukukunun Kaynakları	20
1.6.1. Yasama Organı Tarafından Çıkarılan Kaynaklar	21
1.6.1.1. Anayasa	21
1.6.1.2. Kanun	21
1.6.1.3. Uluslararası Vergi Anlaşmaları	22
1.6.2. Yürütme Organı Tarafından Çıkarılan Kaynaklar	23
1.6.2.1. Kanun Hükmünde Kararnameler	23
1.6.2.2. Bakanlar Kurulu Kararları	24
1.6.2.3. Tüzükler	25
1.6.2.4. Yönetmelikler	25
1.6.2.5. Genel Tebliğler	26
1.6.2.6. Genelgeler/Genel Yazılar- Özelge- Sirküler	27
1.6.3. Yargı Organı Tarafından Çıkarılan Kaynaklar	28
1.6.3.1. Anayasa Mahkemesi Kararları	28
1.6.3.2. İçtihadı Birleştirme Kararları	30
1.6.3.3. Diğer Yargı Kararları	31
1.7. Vergi Kanunlarının Uygulanması	31
1.7.1. Yer Bakımından Uygulanması	32
1.7.2. Zaman Bakımından Uygulanması	33

1.7.3. Vergi Kanunlarının Anlam Bakımından Uygulanması	35
1.7.3.1. Yorum	35
1.7.3.2. Yorum Çeşitleri	35
1.7.3.3. Yorum Yöntemleri	36
1.7.3.4. Yorumun Sınırı ve Kıyas Yasağı	38
Yararlanılan Kaynaklar	40

Bölüm 2 **VERGİNİN TARAFLARI**

2.1. Vergi Alacaklısı ve Vergi Borçlusu	44
2.2. Vergi Mükellefini Belirlemek	45
2.2.1. Mükellefin Tanımı	46
2.2.2. Mükellefiyet Şartları	46
2.2.3. Mükellefin Ödevleri	47
2.2.3.1. Bildirimde Bulunmak	48
2.2.3.2. Defter Tutmak	49
2.2.3.3. Defterleri Tasdik Ettirmek	50
2.2.3.4. Kayıt Nizamına Uymak	50
2.2.3.5. Kayıtları Belgelendirmek	51
2.2.3.6. Defter ve Belgeleri Muhafaza ve İbraz Etmek	51
2.2.3.7. Vergi Levhası Asmak	52
2.2.3.8. Ödeme Kaydedici Cihaz Kullanmak	52
2.2.3.9. Ekim ve Sayım Beyanında Bulunmak	52
2.2.3.10. Vergi Karnesi Almak	52
2.2.3.11. Vergi Beyannamelerini Tasdik Ettirmek	53
2.2.3.12. Elektronik Ortamdaki Kayıtlar İle Elektronik Cihazla Belge Düzenlenmesi	53
2.3. Vergi Sorumlusu	53
2.3.1. Vergi Sorumlunun Tanımı	54
2.3.2. Vergi Sorumlusu ve Mükellef Karşılaştırması	55
2.3.3. Vergi Hukukunda Sorumluluk Halleri	56
2.3.3.1. Vergi Kesenlerin Sorumluluğu	56
2.3.3.2. Kanuni Temsilcilerin Sorumluluğu	57
2.3.3.3. Tasfiye Memurlarını Sorumluluğu	60
2.3.3.4. Mirasçılarının Sorumluluğu	60
2.3.3.5. Diğer Sorumluluk Halleri	60
Yararlanılan Kaynaklar	62

Bölüm 3 **VERGİLENDİRME SÜRECİ**

3.1. Verginin Konusu	64
3.2. Vergiyi Doğuran Olay ve Meydana Gelmesi	64

3.3. Vergiyi Doğuran Olay ve Muafiyet-İstisnalar	65
3.4. Verginin Tarhı	66
3.4.1. Verginin Matrahı	67
3.4.2. Vergi Tarifesi	68
3.4.3. Tarh Şekilleri	68
3.4.3.1. Beyana Dayalı Tarh	68
3.4.3.2. Vergi İdaresi Tarafından Tarh	69
3.4.3.3. Verginin Götürü Usulde Tarhı	70
3.5. Verginin Tebliği	71
3.5.1. Tebliğin Konusu	71
3.5.2. Tebliğ Yapılacak Kişiler	72
3.5.3. Tebliğin Muhteviyatı Ve Şekli	72
3.6. Verginin Tahakkuku	75
3.6.1. Tahakkuk Şekilleri	75
3.7. Verginin Tahsili	78
Yararlanılan Kaynaklar	79

Bölüm 4

VERGİ HUKUKUNDA SÜRELER

	81
4.1. Sürelerin Sınıflandırılması	83
4.1.1. Sürelerin Organik (İşlevsel) Yönden Sınıflandırılması	83
4.1.1.1. Kanunî Süreler	84
4.1.1.2. İdari Süreler	85
4.1.1.3. Yargısal Süreler	85
4.1.2. Sürelerin Hukuki Niteliklerine Göre Sınıflandırılması	86
4.1.2.1. Hak Düşürücü Süreler	86
4.1.2.2. Vergi Ödevlerine İlişkin Süreler	87
4.1.2.3. Düzenleyici Süreler	88
4.1.2.4. Zamanaşımı Süreleri	89
4.2. Sürelerin Hesaplanması	89
4.2.1. Sürenin Gün Olarak Belirlenmesi	89
4.2.2. Sürenin Hafta veya Ay Olarak Belirlenmesi	89
4.2.3. Sürenin Sonunun Belli Bir Günle Belirlenmesi	90
4.2.4. Resmî Tatil Günlerinin Süreye Dâhil Olması	90
4.3. Sürelerin İşlemesine Engel Olan Nedenler ve Sürelerin Uzaması	90
4.3.1. Mücbir Sebep (Zorlayıcı Neden)	91
4.3.1.1. Ağır Kaza, Ağır Hastalık ve Tutukluluk Hâlleri	92
4.3.1.2. Yangın, Yer Sarsıntısı ve Su Basması gibi Afet Halleri	93
4.3.1.3. Kişinin İradesi Dışında, Zorunlu Olarak Belirli bir Yerde Bulunamayışı (Gaybubet Hali)	93

4.3.1.4. Sahibinin İradesi Dışındaki Sebeplerle Defter ve Belgelerinin Elinden Çıkmış Bulunması	93
4.3.1.5. Mücbir Sebep Sayılan Diğer Hâller	95
4.3.1.6. Mücbir Sebeplerin Süreler Üzerindeki Etkisi	95
4.3.2. Zor Durum	96
4.3.3. Ölüm	97
4.3.4. Malî Tatil Sebebiyle Sürelerin Uzaması	98
4.3.5. Süreleri Uzatan Diğer Özel Durumlar	100
Yararlanılan Kaynaklar	101

Bölüm 5

VERGİ BORCUNUN SONA ERMESİ

5.1. Vergi Borcunu Sona Erdiren Nedenler	103
5.1.1. Ödeme	104
5.1.2. Takas	105
5.1.3. Mahsup	106
5.1.4. Terkin	107
5.1.4.1. Doğal Afetler Nedeniyle Terkin	107
5.1.4.2. Tahsil İmkansızlığı Nedeniyle Terkin	108
5.1.4.3. Yargı Kararlarına Göre Terkin	109
5.1.4.4. Tahakkuktan Vazgeçme	109
5.1.5. Hataların Düzeltilmesi	109
5.1.5.1. Hesap Hataları (Aritmetik Hatalar)	110
5.1.5.2. Vergilendirme Hataları	110
5.1.6. Zamaşımı	111
5.1.6.1. Tahakkuk Zamaşımı	111
5.1.6.2. Tahsil Zamaşımı	112
5.1.7. Uzlaşma	113
5.1.8. Vergi Affı	114
5.1.9. Ölüm	114
Yararlanılan Kaynaklar	115

Bölüm 6

VERGİ USUL KANUNU'NDA ÖNGÖRÜLEN CEZALAR

6.1. Vergi Kanunlarına Aykırı Fiiller	117
6.1.1. Vergi Cezalarını Gerektiren Fiiller	118
6.1.1.1. Vergi Ziyatı	119
6.1.1.2. Genel Usulsüzlük	120
6.1.1.3. Özel Usulsüzlükler	122
6.1.2. Diğer Cezaları Gerektiren Fiiller	123
6.1.2.1. Kaçakçılık Suçları	123
6.1.2.2. Vergi Mahremiyetinin İhlali Suçu	124

6.1.2.3. Mükellefin Özel İşlerini Yapma Suçu	125
6.2. Vergi Cezalarının Kesilmesi	126
6.2.1. Vergi Cezalarının Muhatabı (Ceza Sorumluluğu)	126
6.2.1.1. Gerçek Kişiler	126
6.2.1.2. Tüzel Kişiler	126
6.2.2. Vergi Cezalarının Miktarı	127
6.2.2.1. Vergi Ziyatı Cezası	127
6.2.2.2. “Genel” Usulsüzlük Cezası	128
6.2.2.3. Özel Usulsüzlük Cezaları	130
6.2.3. Vergi Cezalarının Miktarını Etkileyen Sebepler	132
6.2.3.1. Birleşme (İçtima)	133
6.3.3.2. Tekerrür	134
6.3.3.3. İştirak	135
6.3.4. Vergi Cezalarının Kesilmesinde Yetki Ve Usul	135
6.4. Vergi Cezalarının Ortadan Kalkması	135
6.4.1. Ödeme	136
6.4.2. Yanılma	136
6.4.3. Pişmanlık ve Islah	137
6.4.4. Ölüm ve Tüzel Kişiliğin Sona Ermesi	138
6.4.5. Mücbir Sebepler	139
6.4.6. Ceza Kesmede Zamanaşımı	139
6.4.7. Hata Düzeltme	140
6.4.8. Cezada İndirim	141
6.4.9. Uzlaşma	141
6.4.10. Tabii Afetler	143
6.4.11. Yüksek Tahsil Giderleri	144
6.4.12. Vergi Cezalarının Affı	144
Yararlanılan Kaynaklar	145

Bölüm 7

VERGİ UYUŞMAZLIKLARININ ÇÖZÜMÜ	147
7.1. İdari Çözüm Yolları	148
7.1.1. Vergi Hataları ve Düzeltilmesi	148
7.1.1.1. Vergi Hataları	149
7.1.1.2. Hataların Ortaya Çıkarılması	151
7.1.1.3. Düzeltme Yetkisi ve Düzeltmenin Yapılması	151
7.1.1.4. Düzeltme Zamanaşımı	152
7.1.2. Uzlaşma	152
7.1.2.1. Genel Uzlaşma	153
7.1.2.2. Tarhiyat Öncesi Uzlaşma	156
7.2. Yargı ile İlgili Çözüm Yolları	159
7.2.1. Vergi Mahkemeleri	160

7.2.2. Bölge İdare Mahkemesi	160
7.2.3. Danıştay	160
7.3. Vergi Yargılama Usulü	162
7.3.1. Vergi Davasının Açılması	152
7.3.2. Dava Açma Süresi	163
7.3.3. Vergi Davasının Görülmesi Tebligat ve Cevap Verme	163
7.3.4. Davaların Karara Bağlanması	166
7.3.5. Kanun Yolları	167
7.3.5.1. İtiraz	167
7.3.5.2. Temyiz	167
7.3.5.2. Kanun Yararına Bozma	168
7.3.5.3. Kararın Düzeltilmesi	168
7.3.5.4. Yargılamanın Yenilenmesi	169
Yararlanılan Kaynaklar	170

Bölüm 8

VERGİ İDARESİ VE VERGİ DENETİMİ

8.1. Vergi İdaresinin Teşkilat Yapısı	171
8.1.1. Gelir İdaresi Başkanlığı	172
8.1.2. Vergi Dairesi Başkanlıkları	173
8.2. Vergi Denetimi ve Denetimin Amacı	174
8.3. Vergi Denetim Yolları	175
8.3.1. Yoklama	175
8.3.2. Vergi İncelemesi	176
8.3.3. Arama	178
8.3.4. Bilgi Toplama	179
8.3.5. İstihbarat Arşivi	180
8.4. Vergi Denetiminde Uyulacak Esaslar	180
8.4.1. Yoklama ve İncelemeye Yetki	181
8.4.2. Yoklama, İnceleme ve Arama Zamanı	181
8.4.3. İnceleme ve Arama Sırasında Alınan Defter ve Belgelerin Muhafazası ve Teslimi	181
8.4.4. Yoklamanın ve İncelemenin Yapılacağı Yer	182
Yararlanılan Kaynaklar	183